

D. HOGENBIRK Jzn.

V OCHTEND-SCHADUWEN

ROUWEN VAN BETEEKENIS. — Wanneer de Morsdaelsche menschen zonen of dochteren gewinnen, die niet, zooals de eersteling van Cornelia Dorland (later vrouw Krom), nauwelijks verschenen zijnde op het tooneel der dorpsgeschiedenis, weer henengaan, dan vinden deze „lieve, teere wezentjes” niet alleen hun ouders, maar nevens deze nog drie vreemden — twee vrouwen en één man — die zich geroepen weten, om, een iegelijk op zijn wijze, de eerste hulp te bieden bij het leggen van de grondslagen, waarop in later jaren het gebouw zal rijzen, binnen welks wanden de vorming moet plaats hebben tot nuttige leden van kerk, staat en maatschappij. Dit hulpvaardig trio blaakt van ijver om de zon te brengen in den morgenstond van het aardsche bestaan zijner medemenschen, opdat zij licht zien en zich verheugen in het licht. Maar ach, die schaduwen, die donkere plekken! Het is in één woord treurig zoo veel als er zijn. En het ergste is, dat de menschen dikwijls die schaduwen mooier vinden dan het licht. . . .

Haar naam doet er niet toe, haar gestalte evenmin; ze zeggen: *de juffrouw*, en dan weet ieder over wie het gaat. Zoo is het al meer dan vijf en twintig jaar geweest, en zoo zal het blijven. De personen mogen wisselen, *de juffrouw* trotseert alle verandering. Zij is de vrouw, die de kindertjes „haalt”.

Maar dan moet zij door den vader, of door de bureu, naar het uitkomt, volgens de gelegenheid des tijds: door buurvrouw des daags en door buurman des nachts, tijdig gehaald worden. Want hoewel zij steeds aangenomen werk heeft, is het haar niet mogelijk, om precies op den dag af te bepalen, wanneer zij met de uitvoering ervan beginnen zal. Zij kan niet ruiken, waar zij noodig is, maar moet gehaald worden. Doch dan komt zij met haast. Mits zij niet juist gehaald is, want dan komt zij niet, zij heeft maar één lichaam. Het is er verre vandaan, dat de menschen haar deze contractbreuk kwalijk nemen. Ze loopen, als de juffrouw casueel in een andere verlossing

D. HOGENBIRK Jzn.

is, even door naar den dokter, die, naar ze zeggen op het dorp, maar bewijzen kunnen ze het niet, lang zoo'n haast niet maakt voor de klanten, die *de juffrouw* aangenomen heeft, als voor zijn eigen klanten, de rijkdom van 't dorp. Op den dokter *hebben* ze het niet, maar *de juffrouw*....

Gelijk de bemanning van een schip in nood, die veilig aan wal werd gebracht, de kloeke helden van de zee roemt als de redders van hun leven, alzoo geven de Morsdaelsche menschen *de juffrouw* groote, ja, zeer groote eere.

Natuurlijk weten ze heel goed, dat zij het leven van moeder en kind niet in haar hand heeft. Als de dood ermee gemoeid is, staat zelfs de knapste dokter machteloos. Daar hebben ze van in den Bijbel gelezen, hoe Rachel in de kraam gestorven is. En laatst heeft de dominee daar een preek over gehouden, neen, zoo'n preek hadden ze nog nooit van hem gehoord, het zou hun niet verveeld hebben, als het nog twee uur geduurd had. Maar ze weten ook, dat het niet hetzelfde is, hoe zoo'n vrouw er aan gaat staan. En ziet, dan zouden ze zonde doen, als ze *de juffrouw* ook maar met één woordje te na kwamen. Zij is bij de hand, maakt geen praatjes, weet van aanpakken. Met name de bevende harten der jonggehuwden, die op het punt staan tot vader en moeder te promoveeren, weet zij wonderlijk te versterken, sprekende met veel verzekerdheid: „Hou je nou assie-blijft bedaard, jullie heb niks te risseleveeren, laat 't maar aan *mijn* over, as-t-er wat te risseleveeren is, dan zal *ik* wel risseleveeren.” Zoo is ze nou, zie je, een gerisseleveerde vrouw.

Gelukkig vervalt zij niet in het gebrek van haar deugd, haar kloekheid ontaardende in onvoorzichtigheid. Zware verlossingen komen overal voor. De dominee heeft in die mooie preek over Rachel hun netjes uitgelegd, hoe dat komt. Het is een stukje oordeel, zei hij. Maar als het gaat spannen, wacht zij geen minuut te lang met het sein op onveilig te stellen, door haar „ik zou maar om den dokter gaan”. Zij spreekt dit woord als een rustige raadgeving, maar ze ontvangen het als een grimmig gebod, en gaan niet om den dokter, neen, ze draven, ze vliegen. Zoo hard zelfs, dat een adspirant-vader in zijn haasten vergat zijn klompen aan te trekken en op kousen-

206

OCHTEND-SCHADUWEN

voeten door het slijk van de dorpsstraat trad. Het was op klaarlichten dag, en de held zag het niet. „Kerel, waarom heb je de fiets niet genomen,” zei *de juffrouw*. „Da’s waar ook,” zei de vader, want terwijl hij om den dokter ging, was de vrouw opgeschoten. Dat waren natuurlijk zenuwen, doch de man dééd het dan toch maar. Denkt ge, dat-ie voor een ander zoo hard zou geloopt hebben? Maar als *de juffrouw* het zegt, dan gà je. . . .

Het is ook heel mooi, dat deze hulp, om de kinderen het levenslicht te doen aanschouwen, haar even kloeke als teedere zorgen op zulk een wijze betalen laat, dat er voor een arm mensch nog doen aan is om kinderen te krijgen. Bij den dokter ben je maar eventjes zestig gulden kwijt. Daar kom je bij *de juffrouw* tweemaal voor klaar, en dan hou je nog over. Haar gewone tarief is vijf en twintig gulden, maar bij de meeste verlossingen blijft het beneden de twintig. Als de vrouwen met haar akkerdeeren, ziet zij haar mannetjes aan. En als je wat krap zit, kijkt zij op geen paar maanden. Zelfs haalt zij kinderen „predéo”, wanneer het armbestuur of de diaconie niet dokken wil. „Juffrouw, u bent te goed voor die lui,” waarschuwen de oprechten. Met gullen lach antwoordt zij: „Je kan van een kikkvorsch geen veeren plukken, de menschen moeten toch geholpen worden.” En wat ze in arme gezinnen nog toestopt, dat zal niemand verklappen. Zoo is ze nou, weet je, een hartelijk mensch!

Zouden ze zoo’n mensch niet eeren?

Ze zijn dan ook met het zilveren feest rejaal voor den dag gekomen, met een radiotoestel, en hoeveel petretjes van kindertjes, die ze gehaald heeft, waarvan een deel nou al getrouwd of bijna getrouwd is, da’s niet te tellen — twee segarenkissies vol. En bloemen, ’t leek wel een tuin in haar kamer. Het mensch huilde van blijdschap. „Nee,” zei ze, „dat jullie me zóó goed bedenken zou, nee, dat had ik niet verwacht.” En de menschen zeiden: „Ja — niet verwacht en toch gekregen.” En toen waren er onder hen geweest, die bijna gehuild hadden. Van blijdschap, omdat *de juffrouw* zoo blij was. Net kinderen, dachten ze.

De juffrouw heeft echter niet veel op met den godsdienst en komt nooit in de kerk. Dat vinden ze erg spijtig. Hoe echt zou het zijn,

D. HOGENBIRK Jzn.

als er een bekéerde juffrouw was op het dorp, net als bij de kinderen Israëls in Egypte. Van zoo'n mensch zou je nog es een hartig woordje kunnen krijgen, als je in nood ben. Maar nu missen ze dat. De kindertjes worden *geboren*, meer weet zij niet. En als een mensch nog eens een anderen kant uit wil, kijkt zij zwart. Zij durft er niet rond voor uit te komen, maar als je in haar hart kon kijken, zou je rare dingen vinden. Ze gelooven vast, dat zij het met den meester eens is. En die zegt: „Er zou heel wat minder narigheid op de wereld zijn, als er niet zoo veel kindertjes kwamen.”

't Is een gruwel, maar je ziet het meer, dat zulke bestudeerde menschen niet veel aan den godsdienst doen.

De dominee heeft het in die mooie preek over Rachel nog flink gezegd. Ze wisten eerst niet wat zij hoorden, maar waren het goed met hem eens: „Zij hebben Gods Woord verworpen, wat wijsheid zouden ze dan nog hebben.”

„Wij, intellectueelen,” zegt de meester — en dan bedoelt-ie z'n eigen en *de juffrouw*, die bij hem in den kost is, want het mensch is ongetrouwd, „wij, intellectueelen, voelen die dingen heel anders aan dan jullie, dorpsmenschen.”

Zij nu, niet wetend wat intellectueelen zijn, hebben hierop slechts een simpel bescheid: „Och, meester, wij zeggen en nemen het maar eenvoudig, zoals het in den Bijbel staat, daar gaat dominee ons in voor, en daar bevinden wij ons goed bij, ziet u.”

Gelukkig dat de dominee niet bang is voor de intellectueelen. Hij durft zeggen, waar het op staat: Die menschen zijn door hun dwaze hoovaardij als bergen, die de zonnestralen van het Woord tegenhouden. Ze brengen schaduwen op het dorp, donkere plekken.

De man heeft groot gelijk.

Maar 't is toch jammer van *de juffrouw*, dat zij onze lieve Heer zoo ver van het kraambed houdt.

Behalve de vrouw, die het kindje haalt, zijn er vrouwen, wier taak het is te zorgen, dat het kindje er blijft. Haar naam is officieel genaamd: de baker, maar de Morsdaelsche menschen van geslacht tot geslacht noemen haar: de baakster.

208

OCHTEND-SCHADUWEN

Het gilde dezer hulpvaardigen bestaat op het dorp uit zes leden. De eene helft heeft zich zelf tot het ambt gezalfd, omdat ze geen kans zien om met haar één-mans-verdienste rond te komen en begeerig zijn een achterdeurtje te hebben, waarvan ze den sleutel bij zich houden. De andere helft bakert, omdat de nood haar is opgelegd. Het zijn weduwen, wier mannen de boterham hebben meegenomen in het graf. In verband met die bekwaamheid maakt dit verschil in aanstelling geen verschil. De menschen zullen van geen enkele uit het gewichtig zestal kwaad spreken, al kan het natuurlijk niet uitblijven, dat ze de eene liever hebben dan de andere. Ze kennen de wet der menschen, dat ieder mensch zijn gebreken heeft. Doch als ze het voor 't zeggen hebben, dan komen ze er rond voor uit, dat ze tante Dina het liefst hebben. Zij is zonder tegenspraak de overste der bakers. Het is bekend, hoe bijna een eeuw geleden Hildebrand zijn bewogen gemoed, vol studentenernst, lucht gegeven heeft door den lof der baker te zingen, haar prijzende, ja, als een Engel Gods. Als hij tante Dina had gekend, zou zijn loflied in nog hooger toon zijn gezongen.

Waarlijk, de engelenglans blinkt uit heel haar verschijning en optreden. Haar lichaam, haar humeur, haar karakter, haar hart, haar historie, alles, alles, wat in en aan haar is, bakert, d.w.z. koestert, verwarmt.

Sterk als een paard, is zij toch geen ruwe bonk, zooals wijlen haar Mastlandsche collega Kee. Hoewel zij nooit een cursus voor Moederzorg heeft gevolgd, staat zij nimmer verlegen met de verpleging van moeder en kind. Zij zweert bij reinheid en warmte. Als de natuur haar loop maar heeft, komt alles terecht, dat is haar leuze. En om de natuur in haar loop te helpen, heeft zij haar eigen middelen, die zij zonder advies van de juffrouw, zelfs tegen het gebod van den dokter, toedient. Zij voelt zich sterk door de natuur zelve, die haar, gehuwde vrouw en moeder, geheimen ingefluisterd heeft, van welke de juffrouw en de dokter slechts het gerucht van verre gehoord hebben.

Wat haar lof nog grooter maakt, is het feit, dat zij niet, zooals die stadsjuffertjes met een kap, slechts voor de vrouw en het kindje

D. HOGENBIRK Jzn.

komt, maar het geheele gezin voor haar rekening neemt. „Geef maar hier,” zegt zij, als zij bemerkt, dat de kraamvrouw de beurs op de beddeplank heeft. En dan komt alles rijk in orde, zoo zuinig is zij. En met de mannen weet zij om te gaan, zooals vanouds bij vroede vrouwen te doen gebruikelijk is geweest. Zij gunt den drager van het gezag in het gezin vroolijke wandelingen in den schijn zijner waardigheid, dagelijks vragende, of de baas het goed vindt, dat eenige zaak aldus of alzo geschiede, ook zelfs wanneer zij reeds naar eigen inzicht gehandeld heeft, waarop de baas steeds antwoordt: „Mensch, ga je gang maar.”

En gezellig dat zij is, neen, daar is het eind van weg. Dat mensch weet nou altijd wat te praten. Natuurlijk zou een vrouw, die zoo door het heele dorp komt, en hier dit en daar dat beleeft, mooi en leelijk, (want overal is het *wat*), als zij wou, een boekje kunnen opendoen over haar evennaaste. Maar dat doet zij nooit. „Een dominee en een baker,” zegt zij, „motten kunnen zwijgen, anders komt de duvel aan het woord.” Daarom zwijgt zij, hetwelk haar gemakkelijk wordt gemaakt, doordat zij veel praat. En als zij niet praat, zingt zij. Natuurlijk als de vrouw het aan haar hoofd velen kan. En, dat is meestal het geval, want dorpsvrouwen zijn lang zoo maltenterig niet als de dames in de stad.

Die tante Dina heeft wat meegemaakt.

Zij is dicht langs den hemel heengegaan, zij heeft veel geleden. Toen haar man verongelukte op de veerpont, bleef zij met drie bloeien van kinderen zitten en het vierde was op de komst. Nog datzelfde jaar stierf een van die drie aan de groep. De andere drie heeft zij binnen vijf jaar naar het kerkhof moeten brengen. Het heele dorp is er vol van geweest, toen zij den oudsten jongen, dien ze overgehouden had, moest missen. De heele gemeente heeft zitten huilen dien Zondag, dat zij den rouw in de kerk bracht. Vier vrouwen hebben het op d'r zenuwen gekregen, zoodat ze er uit moesten. Menschen, wat een consternatie is het toen geweest!

Tante Dina heeft niet gehuild, maar zelfs meegezongen, hetwelk niemand doet, die den rouw in de kerk brengt.

„Mensch, hoe is 't in de wereld mogelijk.... je man en vier

210

OCHTEND-SCHADUWEN

kinderen op 't kerkhof.... nou, as 't mijn overkwam, zouën ze mijn ook wel kunnen wegbrengen.... ik begrijp niet, dat je op je stoeltje kon blijven zitten, en dan nog meezingen."

Maar weet ge, wat zij dan antwoordt?

„Ja, als ze op 't kerkhof waren, dan zou ik ook geen raad weten, maar daar zijn ze niet.... ik ben ze wel kwijt, maar ik weet, dat ze Boven zijn, want de Heere is een Waarmaker van Zijn Woord." En dan repeteert zij het versje van dien Zondag: „Een milde regen zondt Ge, o Heer, op Uw bezwijkend erf'nis neer, om sterkte aan haar te geven."

Zoodra de vrouwen van „Boven" hooren, denken ze aan „het land ver van hier". Maar tante Dina onderwijst haar, dat ze in de war zijn: „De hemel, dat is de mooie kamer op de bovenverdieping, en ik woon in den kelder van het huis, en als mijn geloof nou maar sterk is, dan klauter ik iederen dag naar boven." En wat ook door de vrouwen over dat geloof gekeuveld wordt, tante Dina eindigt elk gesprek met een doxologie: „Het verbond leit vast en zal in eeuwigheid niet wankelen, daar zorgt de Heere voor."

„Een baker, die God vreest," zoo schreef een beroemd theoloog, „vindt in huizen waar ze bakert, zoo schoone gelegenheid om een *geestelijken* zegen achter te laten."

„De man heeft groot gelijk," zei tante Dina, toen de dominee haar dit stukje had voorgelezen. Het deed haar echt goed, dat zoo'n geleerde perfester zoo mooi over een baker schreef.

Het heele dorp geeft hem gelijk.

Ze voelen het beter dan ze het zeggen kunnen, hoe echt het is, dat ze zoo'n bekeerde baker op 't dorp hebben. Zelfs vrouw Knip, die het met kerkgaan niet zoo krap neemt, kan naar waarheid getuigen, dat zij wel driemaal per jaar in de kraam zou willen komen, alleen om die goeie praat te hooren, want dat verveelt nooit.

't Is echter jammer dat tante Dina beter gelooven dan rekenen kan. Op het dorp zeggen ze: „Ze kan beter overweg met den Bijbel, dan met den almanak." Hierdoor geschiedt het, dat zij soms te veel hooi op haar vork neemt, vertrouwende, dat vrouw B. wel zal loopen, totdat vrouw A. weer op de been is. Als zij dientengevolge uit de

D. HOGENBIRK Jzn.

eene bakersteê weggehaald wordt, zonder in de vorige haar dagen volbracht te hebben, heeft zij onmenselijk het land. Maar zij is niet alleen de schuldige. De vrouwen zijn soms haar briefje kwijt, zoodat ze verkeerd rekenen. Je hebt toch domme schepsels op de wereld. Als ze eens vertelde wat ze daarvan beleefde, zou je zeggen:

„Mensch, hoe kan 't bestaan!”

„Tante Dina,” jubelen de schoolkinderen, als zij haar over 't dorp zien gaan. Daar geniet ze in.

„Hoeneer kom je weer bij ons?”

„As je moeder weer een broertje koopt.”

Maar kleine Hans van den dominee zegt: „Die kan je niet koopen, die mot je krijgen.”

„Ja, die krijg je van de ooievaar, as je zoet ben.”

„Nietes,” zegt Hansje, „je krijgt ze van den Heere.”

Kijk, daar kan tante Dina nou maar niet goed bij, dat de dominee dat kleine grut al letterwijs maakt. Dat moest de man niet doen, want het spreekwoord zegt: „Vroep rijp, vroeg rot, vroeg wijs, vroeg zot.” De dominee meent, dat in de geboorte van het kind het licht van Gods wondere heerlijkheid en kracht doorbreekt, en dat het niet goed is, om de uitstraling van dien glans door ooievaarssprookjes tegen te houden. Hij is bang voor donkere plekken, voor schaduwen in den morgenstond.

DE DERDE MAN. — En nu, zeer geachte lezers en lezeressen, heb ik de eer u voor te stellen den man, die zich de derde plaats toegewezen ziet in het hulpvaardig trio, dat licht brengt in den morgenstond van het leven der Morsdaelsche menschen. Het is niemand minder dan de Eerwaarde Heer, de dominee des dorps, hetzij jong of oud, hetzij gehuwd of ongehuwd, hetzij met of zonder kroost. Grootte kerk of kleine, dat doet er ook niet toe, de man, die bij het graf zal staan, wordt ook bij de wieg verwacht. Zoowel 's levens ingang als 's levens uitgang, krijgt de zonneshijn van het ambt, waarin glanst de heerlijkheid van Christus, den Levensvorst. Menschen zijn geen beesten. Och, een beest wil nog wel eens toegesproken worden, hoeveel te meer dan een mensch. . . .

212

OCHTEND-SCHADUWEN

Daarom rekest elke kraamvrouw er vast op, dat de dominee op kraambezoek komt. En de dominee, al noemt hij de kraamvrouwen gezonde zieken, kwijt zich van dit deel zijner ambtelijke verplichtingen met pijnlijke stiptheid, geen onderscheid makende tusschen armen en rijken.

Zij weten echter niet alleen, dat hij komt, maar ook wanneer hij komt: nooit vóór den negenden dag. Het liefst hebben ze, dat-ie komt vóór de baker vertrekt, want als de baker al weg, en de vrouw weer in haar gewone gedoetje is, dan is de aardigheid er af. De meester zegt: „dan is de sfeer weg,” maar omdat ze niet weten wat sfeer is, zeggen de menschen maar: de aardigheid. Natuurlijk kan de dominee geen dag bepalen, de man is overdruk, daar is hij ook dominee voor. Nu, dat hindert niet. Als ter ure, dat de dominee komt, het kindje maar niet komt. Want dan is het voor de kraamvrouw een heele hijsch, om den dominee te geven hetgeen des dominees is en het kindje hetgeen des kindjes is. Doch 't is net alsof de duvel er mee speelt: dikwijls komt het kindje gelijk met den dominee.

Ze weten nog meer — ze weten ook, hoe het zal gaan.

De dominee zal zeggen, dat het zoo'n voorrecht is, dat alles weer goed afgelopen is. Dan zal de kraamvrouw antwoorden: „Ja, dominee, zeg u dat wel, kindertjes zijn mooie appeltjes als ze geplukt zijn.” Soms zal zij wat dieper op de zaak ingaan, vertellende, hoe het dezen keer gespannen heeft, waarbij zij, zoo zij het niet zeggen, het dan toch denken zal, dat de dominee, al is hij geen dokter, toch ook gestudeerd heeft, en al is hij nog geen echtgenoot en vader, toch geen kind meer is. De dominee, die enkel dominee is, zal heel wijs kijken en ernstig antwoorden: „Zoo, zoo!” Doch als de domineesvrouw casueel in blijde verwachting is, zal de kraamvrouw met groote belangstelling naar Mevrouw informeeren. Dit zal tot groote verkwikking des geestes voor den dominee zijn en hem inspireeren tot het spreken van woorden, die geuren van intimiteit. Dan is er de sfeer volkomen, de blijde sfeer. Het liefst zal de kraamvrouw tot dit verinnigend en saambindend discours geraken, wanneer zij aanvoelt, dat de dominee zich opmaakt om over den

D. HOGENBIRK Jzn.

Doop te gaan praten, d.w.z. over haar plicht als moeder zijnde. Welke gelegenheid om naar de diepte af te steken, ontbreekt, als op dit moment het kindje komt.

Ook met het oog op het aangenaam verloop van het kraambezoek hebben ze graag tante Dina. Zij kan zoo reusachtig met den dominee over het goeie praten, zie je. Je luistert maar en je knikt maar. „Baker,” zeg je, „och, geef me effetjes een schoonen doek aan,” want als die twee aan den gang zijn, krijg je water in je oogen. En als 't een rukje geduurd heeft, zeg je: „Baker, zou je den dominee niet eens laten proeven.”

Zonder nadere instructies af te wachten, wat dominee proeven zal, offreert tante Dina hem met een goede en vrije consciëntie „een zoet slokkie”, want zij is diep overtuigd, dat het voor de ganzen niet gebrouwen is. Ook dweept zij in 't minst niet met wat naar vrijwillige ascese zweemt, zelfs is zij kennelijk van het „Raakt niet en smaakt niet” afgebracht, daar kan zij verslag van geven. En als de dominee niet oppast, krijgt hij op ieder kraambezoek een nieuwe uitgave van dat verslag. De dominee, het gezelschap der ganzen verkiezende en, minder klaar dan tante Dina, het stuk der ascese doorschouwende, heeft de gewoonte om voor het kraamanijsje vriendelijk te bedanken. Dit bedankje stimuleert de kraamvrouw tot een nieuwe offerte: nog een bakkie troost? Daar houdt een mensch z'n verstand bij. Intuschen kijkt de kraamvrouw onafgebroken de baker aan, wenkende met de oogen om haar aandacht naar de kast heen te leiden. De baker begrijpt, loopt naar de kast, haalt een vervaarlijken tulband voor den dag, deponeert het gebak op de tafel, trekt de lade open, waar zij het broodmes in verzekerde bewaring heeft gesteld. De kraamvrouw behoeft haar niet te bevelen, niet te doen alsof het van de armen gaat. Alleen klinkt het vermaan: „Zou je dominee niet een schutteltje geven?” Het is een complete boterham geworden, dewelke dominee gelieve naar binnen te werken, ter eere van de kraamvrouw. En de dominee eet wat hem in de kraamkamer wordt voorgezet, niets ondervragende om zijner maag en kiezen wille. Ja, ze weten op het dorp wel, dat de dominee een zoetbek is. En toch zoo'n rooker, hè! Ze willen *wat* aan hem kwijt. Is het geen zoet slokkie, dan een

214

OCHTEND-SCHADUWEN

zoet happie. Zoo niks gebruiken, is geen aardigheid. De sfeer brengt het mee. Het is bij een kraamvrouw de zoete inval.

Als nu het kindje nog niet gekomen is, forceert tante Dina de situatie, door het kindje te halen. „Ik zeg altijd maar as je op kraambezoek komt en je ziet het kindje niet, dat is net zoo akelig asdat je op een begrafenis komt en je mag het lijk niet zien, het hoort er zoo bij.” Voor den dominee zijn alle kindertjes precies gelijk, hij mist de gave der onderscheiding, om uit te maken, of het op de moeder of op den vader gelijkt, en redt zich uit deze verlegenheid, door te constateeren, dat het den neus van de moeder en den mond van den vader heeft, hetwelk de baker bezegelt, met de deskundige bemerking: „die kindertjes veranderen wel tienmaal van gezicht”.

Natuurlijk praten ze over het gewicht des vleesches. De kindertjes kunnen beter groeien dan zoo zwaar komen, er is ruimte genoeg in de wereld. Het voornaamste is, als het maar een welgeschapen kind mag zijn. Het slot is, dat de baker het kindje weer in de wieg deponeert, hetwelk door tante Dina nooit zal gedaan worden, zonder dat zij plaats geeft aan den ernst, die een baker in dit tijdsgewricht betaamt, zeggende met een zucht: „Al weer geen blijvertje, dominee!”

Alsdan haast de dominee zich tot het gebed, want hij weet, dat tante Dina op het punt staat, om haar met tranen besproeide levensboek voor den dag te halen en het van voren af aan te gaan lezen. In dit gebed komt altijd voor van den Doop en van den dood, van zonde en ongerechtigheid, zelfs van allerhande ellende en van de verdoemenis. Hierbij voelt de dominee aan zijn ziel, dat tante Dina ongeziene tranen schreit, maar steeds eindigt met aanbidding en lof.

„Ja,” zucht zij bij het Amen, „ja, dominee, zoo is het en niet anders, het verbond leit vast en zal in eeuwigheid niet wankelen, as-t-er maar meer geloof was bij een ziel.” Het is een wonderlijke zucht, als van een ziel, die droevig is en toch blijde. De dominee voelt dat aan haar handdruk. Soms klopt zij hem bij het vertrek tamelijk voelbaar op zijn schouder, bijna zingend haar zang: „De Heere is een Waarmaker van Zijn Woord.”

Als het een bezoek geldt zonder tante Dina, komt de dominee

D. HOGENBIRK Jzn.

meestal slecht gehumeurd thuis. Meer dan zijn maag is bedorven. Hij ziet „de heerlijkheid van het ordinaire” niet, en moppert: „’t Is heel vroom om daarover boeken te schrijven op de studeerkamer, maar het leven, het leven zelf ingaan, om er licht te brengen, maar te ondervinden dat de menschen het tegenhouden, ja bang zijn voor het licht — dat is wat anders.”

„Welnu man, schaf dan die vervelende kraambezoeken af, als je meent, dat de tijd beter kan gebruikt worden.”

Zij heeft gemakkelijk praten, de domineesvrouw. Wie rekent daar nu mee, dat een dominee zijn tijd zoo nuttig mogelijk besteedt?

Dus blijft hij voorloopig de derde man, nevens de vroedvrouw en de baker.

Denkt ge nu, dat met het kraambezoek de taak van den dominee af is? Dat zij verre! De dominee komt niet alleen tot de kraamvrouw, maar ook de kraamvrouw komt tot den dominee. De dankzegging van „de beweladigde moeder”, in de binnenkamer, moet publiek in het midden der gemeente worden herhaald, en nu niet op initiatief van den dominee, maar uit naam der moeder zelve. En dit is vanouds de kerkgang genaamd.

Deze kerkgang begint met een gang naar de pastorie, waarbij de vrouw thuis blijft, doch haar man voor haar aangezicht henenzendt. En hij, het gebod uit haren mond ontvangen hebbende, waagt het nooit om te wederstreven, door te zeggen: „ga zelf”. Want als zij zelf naar de pastorie ging, zou dit de kerkgang onmogelijk maken, aangezien het een oude wet is, dat een fatsoenlijke vrouw, vóór zij haar kerkgang heeft gedaan, zich niet op het dorp vertoont.

„Meissie, wil je an den dominee zeggen, dat de vrouw Zondag in de kerk komt. Niet vergeten, hoor.”

Toen de dienstbode voor ’t eerst deze boodschap ontving, dacht zij: „ik hoop niet, dat alle vrouwen laten weten dat zij in de kerk komen, want dan kan ik wel aan de deur blijven staan.” Dat denkt zij thans niet meer. Mevrouw heeft het goede kind op teeder-kiesche wijze deze geheimenis van de pastorie-deur ontsluierd. En nu neemt zij haar werk heel ernstig op. Haar is bevolen de boodschap niet aan

216

OCHTEND-SCHADUWEN

den dominee te geven, maar aan Mevrouw. Zij kent de zwakheid van haar man.

Als het nu eens vergeten werd die boodschap door te geven. Dan Zondag een zwaar beleedigde moeder, plus een diep ontroerde gemeente.

't Is toch een dankzegging waard.

Dat begint een mensch al beter te gevoelen, als-ie meer kinderen krijgt. Met het eerste kind weet-ie nog van niks en loopt-ie als een os naar de bijl. Hij doet z'n kerkgang, alsof het zoo hoort en zit met z'n eigen te pronken. Maar als-ie nummer vijf of zes achter z'n rug heeft, nou, dan komt er wat anders kijken. Tante Dina vergeet dan ook niet om de vrouwen op het gansch betamelijke van deze offerande des lofs te wijzen. „Het staat in de Psalmen,” zegt zij: „Ik zal met vreugd in 't huis des Heeren gaan.”

Over het algemeen zijn de mannen hier minder vurig van geest dan de vrouwen. Ze weten: als de kerkgang voorbij is, kan de vrouw weer uitloopen, werwaarts haar begeerte drijft, en krijgen zij, vaders, weer hun thuisbeurten, dat ze op het kindje moeten passen. Toch weten zij zich te verloochenen, want je vrouw uit de kerk houden, als ze in de kraam gelegen heeft, dat zou het toppunt van boosheid zijn.

„Denk je er om, man, vanmiddag is vrouw Knip in de kerk.”

„Het staat al op het briefje, en weet je wat er onder staat?”

Mevrouw neemt het briefje, maar ziet niets, en toch houdt de dominee vol, dat er wat staat onder dien naam.

„Dit volk genaakt tot Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij” — dat staat er.

Vrouw Knip komt straks thuis met de verzekering, dat de dominee ditmaal heel mooi haar kraambed heeft aangehaald. Nou, 't is ook wel de moeite waard geweest, want zóó Spaansch heeft ze het nog nooit meegemaakt. Zij hoopt, dat zij nu haar getalletje heeft, het kan schikken; van harte gunt zij haar buurvrouw de eer. . . .

Dat heeft ze ronduit tegen den dominee gezegd, toen-ie op kraam-bezoek was. Van achteren beschouwd is ze daar blij om, want het was goed aan het gebed te hooren.

De dominee stond in het donker dezen middag.

D. HOGENBIRK Jzn.

OUDERWETSCHEN EN NIEUWERWETSCHEN MENSCHEN. —

De Morsdaelsche menschen vertoonen geenerlei gelijkenis met het geslacht der „dolzinnige Wederdoopers”. Op de vraag van den Catechismus: „Zal men ook de jonge kinderen doopen?” antwoorden ze éénparig: „ja”. Doch over wat op dat „ja” volgt, hebben ze hun eigen beschouwingen. Ze zijn doodsbenauwd voor verstarring van het kerkelijk leven.

„Hoor es, mensch,” dogmatiseert vrouw Krom achter haar toonbank, „ik heb het al wel duizendmaal gezegd, en ik blijf het zeggen: het is een ouwer zijn plicht. . . . al mot je d'r voor je eigen niks van hebben, dan mot je toch om die arme schapen denken, die net zoo goed een ziel te verliezen hebben as een groot mensch.”

Zij kan er over meepraten. Haar eerste kindje is ongedoopt gestorven. Dat is haar schuld niet geweest, want onze lieve Heer heeft het weggenomen, het is maar een paar uur op de wereld geweest. Maar als je haar vraagt, of zij er heelemaal gerust op is, dat het wurm gelukkig is, dan moet zij, als zij eerlijk is, zeggen: „Nee, heelemaal gerust niet.” Nog altijd voelt zij iets van binnen, dat haar dwars zit; zij kan het geen naam geven, den eenen tijd heeft zij er meer last van dan den anderen tijd, maar heelemaal kwijt is zij het nooit.

Dit geval dringt haar, om met diepe overtuiging de noodzakelijkheid van het Sacrament te bepleiten. Een ouwer zal rekenschap motten geven. Bij het Nachtmaal is het wat anders, dan kom je voor je eigen, maar bij den Doop gaat het om je kinderen, en och, dat steekt zoo nauw.

Hoewel alle moeders het in dit stuk roerend met deze beschouwingen eens zijn, loopen toch de meeningen uiteen, wanneer de vraag gesteld wordt: Wanneer zal men de jonge kinderen doopen?

In de groote kerk is daartoe elken eersten Zondag van de maand gelegenheid.

De dominee is een zeer eerwaardig man, die niet alleen flink de dogmatiek, maar ook niet minder flink de kerkgeschiedenis bestudeert. „In de kerk der vaderen,” zegt hij, „moet de practijk der vaderen in eere zijn.” Nu heeft de man in de Dordtsche Kerkenorde gelezen: Het Verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen, met den Doop

218

OCHTEND-SCHADUWEN

zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan, verzegeld worden." En eenmaal te Dordrecht zijnde, vond hij daar ook, dat circa veertig jaar vroeger was bepaald: „Het Verbondt Godts sal in den kinderen soo haast als men den Doop Christelijcken becomen kan, met den Doope versegelt worden, ten sy saecke datten eenighe sware oorsaecke zij, om den doop eenen tijdt lang uit te stellen, van welcke de consistorie ordeelen sal. Maar die affectie der ouderen, die den doop harer kinderen begeeren uit te stellen ter tijdt toe, dat de moeders selve haar kinderen presenteeren, ofte op die ghevaders langhe wachten, en achten de broeders gheen wettelijcke oorsaecke te zijn om den Doop uit te stellen." Dit gelezen hebbende heeft hij hinder gekregen van „de merckelijke verachtinghe des heiligen doops", die in de gemeente te constateeren valt, doordat de ouders de kinderen „weecken ende maenden" ongedoopt laten liggen. En zijn historische onderzoekingen voortzettende, is het hem duidelijk geworden, dat hij verplicht was om maatregelen te nemen, opdat de harten der kinderen tot hunne vaders zouden wedergebracht worden.

Veel genoeg heeft de man van zijn reformatorisch pogen niet beleefd. De moeders in de gemeente blijven liever in Den Haag dommelen, waar haar verzekerd is, dat zij gerustelijk haar herstelling kunnen afwachten, alsmede dat haar tegenwoordigheid de plechtigheid des Doops verhoogen zal. En de ouderlingen — ze beweren: als we dat toegeven, reizen we over Dordt naar Rome, en daar is toch de mond van de hel. En de vrome menschen — zij beginnen aan den dominee te twifelen, of-ie wel een levend gemaakte ziel is, want dat gepraat over het Verbond, nou, dat hoor je niet van „het volk". As-t-ie strakkies maar niet met pak en zak naar de kleine kerk overloopt. . . .

Maar in de kleine kerk is 't ook lang niet alles Gereformeerd, wat Gereformeerd genaamd wordt.

De dominee is sterk voor het doopen zonder moeder, en heeft het nu zoo ver gekregen, dat ieder het maar voor z'n eigen uitmaken moet. Broeder Punt zegt: „Als mijn vrouw meegaat, blijf *ik* thuis." — En broeder Honig zegt: „Ik vind, dat er wel ernstiger dingen zijn om

D. HOGENBIRK Jzn.

over te twisten." En weet ge, wat Kees Krom zegt? Hij is wel geen ouderling, zegt-ie, maar houdt zijn mond niet; ze praten van onze vaders, maar dat zijn ook maar menschen geweest; de Schrift zegt, dat de man zijn vader verlaten en zijn vrouw aanhangen zal, hoe maakt de dominee dat klaar? Hij keert dien tekst glad om, en van Schriftverdraaien mot Kees niks hebben. En Nees is maar blij, dat zij de vrouw van den dominee niet is, want dan zou zij om dien Doop een huis vol leven hebben, want opgeven, dat de moeder er bij mot zijn, dat doet zij nooit. Welke blijdschap bepaald door den dominee van harte met Nees wordt gedeeld.

Maar wat zegt tante Dina?

Als zij dat gehaspel en gekibbel over den vroegdoop hoort, denkt zij meer dan zij zegt. Zij denkt dan steeds aan haar vier kinderen. Ze zijn niet door den dood van haar weggerukt, o neen. De Heere heeft ze genomen. Maar zij had geleerd hen te geven. Dat had zij gedaan reeds bij de geboorte: „Heere,” had zij gezegd, „ik heb kinderen, maar als die kinderen niet meer hadden dan mij, zou het hun beter zijn, dat zij niet geboren waren geweest. Want het zijn van nature kinderen des toorns, aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdoemenis onderworpen. Mijn bloed kan hen daarvan niet verlossen. Ik kan ze wel bederven, maar niet heiligen. Dat is Uw werk.” Als zij toen geweten had, wat zij nu weet, van het Verbond der genade, zou zij haar kinderen terstond hebben laten doopen. Wat had zij haar schuld gevoeld, toen zij alleen voor den preekstoel stond met het laatste kind, dat na den dood van haar man geboren was. En wat gaat er thans om in haar ziel, als zij hoort: deze kinderen, als zij tot hun verstand zullen gekomen zijn. Haar gedachten vliegen door elkaar. Zij ziet echter geen groote en geen kleine kerk, geen Dordt, geen Den Haag, geen Rome, geen dominee, geen ouderlingen, geen vaders en moeders, geen vrome menschen, maar alleen haar God, die in Sion woont, dat boven lucht en wolken in eeuwigen luister straalt. En zij ziet Hem daaruit nederkomen tot deze zondige, donkere aarde, om met genade en ontferming te verschijnen in het midden Zijner gemeente, en tot een iegelijk, die beeft voor Zijn Woord. En Hij roept. . . . een wicht van enkele dagen zijn vrede toe.

220

OCHTEND-SCHADUWEN

Dan antwoordt haar ziel: „Uw licht doet klaarder dan de zon, ons 't heuglijkst licht aanschouwen.” Maar al dat menschengebazel benauwt haar als zwarte schaduw van den dood.

„Ik hou me an het ouwe,” zegt zij. En ook hier is zij niet zonder een waarheid: „Ik heb gehaast en niet vertraagd om Uwe geboden te onderhouden.” Laatst is zij er kennelijk bij bepaald, dat Abraham *even ten zelven dage* zijn huis besneed, gelijk de Heere met hem gesproken had. En dat past zij toe op het doopen.

Ik zeg maar: „Liefde heeft haast, dominee, en nou u.”

„Dat zeg *ik* ook,” antwoordt de dominee.

TOEN LYDIA GEDOOPT WERD. — Lydia, zoo heet de tweede zuster van Kees Krom. Geen kwaad mensch, hoor, maar zij is nu eenmaal niet zooals een ander. Dat ze achterlijk is, kan je eigenlijk niet zeggen, maar heelemaal bij is ze ook niet. De dokter had gezegd: „Vrouw Krom, met dat kind moet je voorzichtig zijn.” En vrouw Krom had geantwoord: „Dokter, je behoeft me niks te vertellen, ik heb het al gezien, toen het schaap nog geen vijf minuten op de wereld was, een moeder ziet het subiet, as-t-er wat an mekeert.”

Gelukkig is 't later aardig bijgekomen, zóó zelfs, dat Lydia nog voor haar twintigste jaar tot een trouwdag gekomen is. Sinds heeft zij, vele zonen en dochteren barende, haar deel gekregen in de eere van het dorp. Maar een vrouw voor der huishouen is ze niet. Geld kent ze niet, ze heeft een gat in d'r hand, het is altijd op of te kort. En dan een huis vol leven met d'r man. Geef hem ook maar es ongelijk, want ze mogen zeggen van hem wat ze willen, — 't is een werkezel van een vent, en nooit zal-ie één dubbeltje voor z'n eigen verdoen. Toen nu deze Lydia aan de beurt was om vernoemd te worden, had Kees er op gestaan, dat zulks geschieden zou. Het kwam haar toe, kon zij het helpen, dat zij niet was as een ander? Onze lieve Heer zou het je wel eens leelijk kunnen inpeperen, as je zoo'n ziel oversloeg. Het zou en het moest een Lydia worden, als het een meisje was. Maar als je het Nees vroeg en zij was eerlijk, dan moest zij zeggen: „Naar *mijn* zin is het niet, ik hou me hart vast.” Je zag toch dik-

D. HOGENBIRK Jzn.

wijls, dat het met kinderen, die naar zulke menschen genoemd waren, niet al te best afliep. Maar zij zou haar verstand gebruiken. De kouwe kant, zoo redeneerde ze, heeft het al gauw gedaan; al heb je een besten man, als het er op aankomt, kruipt het bloed, waar het niet gaan kan en krijgt een vrouw ongelijk. Die zusters van Kees waren toch al niet zoo lekker voor haar. De kerk zat er tusschen zie je. En zodoende is het een Lydia geworden, want het was een meisje.

Hoewel het kind voorspoedig groeide, zelfs zonder de tobberijen, die zij met de andere kinderen had doorgemaakt, bleef Nees steeds zoo'n narigheid in d'r lijf houën, die ze maar niet kwijt kon raken. Als de menschen het kindeke prezen, was het net alsof haar ingefluisterd werd: „'t is nog ver van lachen, zei de bruid, en toen hilde ze.”

Hoe het kwam begreep zij niet, maar de rechte zin om voor den doop te gaan, bleef uit.

„Mensch, mot je niet voor den doop,” drongen de buurvrouwen aan. En Kees had het ook al gezeid, dat 't nou toch langzamerhand tijd begon te worden: „'k Begrijp je niet, vrouw, anders sta je zoo op den doop.” Zij stond er nog op, maar 't was slofferigheid, niks as slofferigheid.

Zoo werd Lydia ruim een half jaar, voor zij ten doop werd gepresenteerd. Het was laat, maar gelukkig was ze de laatste niet. Toen is het gebeurd, het vreeselijke.

Het was zomer en de dominee was met vakantie, twee omstandigheden, tusschen welke het verband niet moeilijk na te speuren is. En even begrijpelijk is het, dat er „een dienstknecht van elders” zou preeken, zooals de ouderlingen de gewoonte hebben te zeggen en ook zonder mankeeren zeggen, wanneer het hun beurt is om „een zegen te vragen” voor den dienst, hierbij, helaas, zoo nu en dan vergetende, dat de ambten, hoewel ze niet gescheiden mogen worden, nochtans terdege onderscheiden zijn. Hetwelk de dominees, door gelijkenissen sprekende, hun liefdevol aan het verstand trachten te brengen, door te zeggen: „Broeder, maai niet al het gras voor mijn voeten weg,” of, eenvoudiger nog, door even op hun horloge te kijken. Want dat de

222

OCHTEND-SCHADUWEN

waarde van het gebed niet in veelheid van woorden bestaat, gelooven de ouderlingen wel, maar dit geloof uit hun werken te toonen, valt hun, vooral in de kerkeraadskamer, dikwijls heel zwaar.

Nu moet ge weten, dat te Morsdael de wijze der doopsbediening, die bij de dollejansie uit de groote kerk naar de kleine is overgeplant, zich op merkwaardige wijze onderscheidt van wat in andere gemeenten gewoonte is, door de volgende liturgische handeling.

De doopmoeder met de vrouw, die het kindje draagt, zitten in het doophuis, bij den kansel, maar de doopvader zit op zijn gewone plaats in het midden der gemeente. Wanneer nu de lezing van het formulier tot „de vermaning aan de ouders” gekomen is, stapt hij naar voren, de koster achter hem aan. Het lijkt wel iets op de voorleiding van een beklagde. Bij de doopmoeder gekomen, houdt de doopvader halt, plaatst zich aan haar linkerhand. Samen beantwoorden ze de doopvragen. Moeder treedt voorts handelend op, Vader staat van verre en ziet het aan, om plechtig de vlucht te nemen, in de richting, van waar hij gekomen is, zoodra het dankgebed geëindigd is.

Dit is mede een van de groote oorzaken, om welke het reformatorisch pogen van den leeraar niet zulk een gelukkigen voortgang heeft, als hij vurig begeert. De doopvaders zitten niet graag een paar uur te kijk voor de geheele gemeente, allerminst, wanneer het kindje huilen gaat. Dan zit zelfs een moeder op heete kolen.

Lydia was gelukkig zoet, zoodat Nees een en al devotie was.

„Geliefden in den Heere Jezus Christus” — zoo klonk het van den kansel — „gij hebt gehoord, dat de Doop een ordening Gods is om ons en onzen zaden Zijn verbond te verzegelen. Daarom moeten wij denzelfden tot dat einde en niet uit gewoonte of bijgeloovigheid gebruiken. Opdat het nu openbaar worde, dat gij alzoo gezind zijt, zult ge hierop van uwentwege ongeveinsd antwoorden.”

De pastor loci was gewoon om bij het lezen van deze „vermaning” een kwart-draai naar rechts te maken en te zeggen: „Ik verzoek u van uw zitplaats op te staan”. Dan wist een mensch, hoe laat het was. Maar „de dienstknecht van elders”, die bepaald niet veel voor uitbreiding der liturgie gevoelde, hield zich stipt aan het formulier, en dus zei hij niets. Ook bleef hij recht voor zich uit

D. HOGENBIRK Jzn.

zien, alsof hij „de vermaning” tot de gansche gemeente richtte. Voor moeder Krom is deze liturgische fout noodlottig geworden. Zij zat en zou zijn blijven zitten, als broeder Punt, achter haar in de ouderlingenbank, zich niet zoo krachtig zijn roeping bewust was geweest. Een stoot in haar rug, met een gefluisterd: opstaan! Toen stond zij op, en tante Dina, die het kind droeg, stond ook op. Gelukkig hadden ze haar stoven — natuurlijk zonder vuur, want het was zomer — onder het gebed al op zij geschoven.

Die woorden: „hierop ongeveer antwoord”, klonken als het luiden van de brandklok.

Daar was zij toch voor gekomen, om te *antwoorden*. Dies antwoordde Nees met flinke stem: *Ja!* En Kees, die nog twee stappen te doen had om ter plaatse zijner bestemming te arriveeren, door den ijver zijner huisvrouw aangevuurd, antwoordde ook: *Ja!* Hij deed het ditmaal luider, dan bij doopvaders te doen gebruikelijk is, omdat het hem zoo onverwachts op zijn lijf gegooid werd, zie je.

„De dienstknecht van elders” moest eventjes lachen.

Hij lachte echter niet, omdat zijn hart zoo vroolijk was, maar omdat hij het leven nam, zooals het is, ook in de kerk. Zeer tot zijn spijt kon hij zijn lach niet voor de gemeente verbergen, zoodat hij velen tot een aanstoot werd. Want stel je voor: een dominee op stoel met een lachend gezicht, en dat bij den Doop. . . . de kerk is toch geen comedie? De Morsdaelsche menschen waren nu eenmaal menschen, zij zagen aan wat voor oogen is, en konden gemakkelijker den prediker prijzen om een traan, al ware die traan valsche munt, dan hem begrijpen om een lach, zoo zuiver als goud. . . .

Toen kwamen de doopvragen: „Eerstelijk. . . . ten andere. . . . ten derde.” Ze werden bedaard en met nadruk voorgelezen en „de dienstknecht van elders” deed een concessie aan de practijk, door de moeder in te lasschen, maar de getuigen uit te schakelen.

„Wat is hierop uw antwoord?”

Het was maar goed, dat de man, deze formule gebruikende, van het formulier afweek, want anders zou er geen antwoord gekomen zijn. Ze *hadden* toch al geantwoord. Doch nu zeiden de echtelieden Krom wederom: *Ja!* Ze zeiden het minder luid dan den eersten keer.

OCHTEND-SCHADUWEN

Broeder Punt, die bar voor den vroegdoop was, wilde om zulke dingen volstrekt niet lachen. Hij lachte hoogst zelden. Sommigen zagen, dat-ie een kop kreeg als vuur. Van ergernis natuurlijk. Maar gelukkig kon niemand hooren, wat-ie dacht. Hij herinnerde zich het geval van dominee Steen, die een ijverig antwoordend ouderpaar eens opgewekt en versterkt had tot getrouwe wandelingen, door hen liefdevol toe te spreken: „Jullie zegt „Ja”, maar kunt evengoed „Nee” zeggen, want jullie doet het toch niet.”
Broeder Punt nu was een man van beginselen.

Als het nu maar bij die vreemdigheid van tweemaal antwoorden gebleven was. Maar een ongeluk komt zelden alleen.

Wat gebeurt? — Laat Nees het maar even vertellen.

Daar komt me die vent van den preekstoel af, begint te morrelen aan het mutsje van het schaap, gaat zoo met water gieten, dat het koppie druipnat wordt, en — o, schrik! — verbastert den naam, zeggende: „Liedia, ik doop u” . . . terwijl zij toch op het sikketerie als Lijdia was ingeschreven en het duidelijk op het briefje stond. Kon die vent dan nog niet eens goed lezen? Een lange ij is toch geen ie. Hij most z'n schoolgeld maar terug gaan vragen.

Zie je nou wel, dat het geen praatjes waren van die narigheid in d'r lijf? Je beleefde met zulke kinderen altijd, wat je met andere kinderen niet beleefde. Maar 't was uit, hoor. Als zij dit kind zou moeten missen, dan nooit geen Lydia meer. Kees mocht zeuren wat-ie wou, zij zou op d'r stuk blijven staan. En z'n zusters — nou, wat kon het haar schelen, als ze d'r hoofd voor haar omdraaiden, omdat zij zoo familieziek was. Zij kon toch geen goed doen, omdat ze van de kleine kerk was. Al liet zij nooit blijken, dat zij het snapte, zij was geen sulletje, hoor. Of zij het snapte. Er waren nog namen genoeg in de familie. En al waren die er niet, dan was 't nog niet erg, want dan liet ze d'r eigen vernoemen, net als bij de rijkelui. Maar nooit, nooit geen Lydia meer. Zij was moeder en dat zou zij blijven. Och, dat arme wurm, niet eens met d'r eigen naam gedoopt. . . .

Intusschen zong de gemeente:

Achtste Kerstboek 15

225

D. HOGENBIRK Jzn.

God zal Zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig Zijn verbond gedenken.
Zijn Woord wordt altoos trouw volbracht,
Tot in het duizendste geslacht.
't Verbond met Abraham, Zijn vrind,
Bevestigt Hij van kind tot kind.

Moeder Krom zong niet mee.

In haar verbouwereerdheid had zij niet verstaan, welken psalm de dominee had opgegeven. Alleen wist zij: het honderd-vijft. Maar wat had je nou as doopouwer an zoo'n versie, dat je thuis ook zingen kon? Je heb bij den doop de handen vol met het kindje en kan je kerkboekje niet gebruiken. Je heb geen tijd om zoo'n psalm op te zoeken. En dan sta je daar voor de heele gemeente met een mond vol tanden. Zeg, hoe zou het den dominee smaken, as-t-ie zoo eens getracteerd werd? Het is gemakkelijk om de gemeente maar te commandeeren, dat zij mot zingen. Laat-ie liever de ouwers eens toespreken, want as ouwer zijnde neemt een mensch wat op zijn geweten met dat antwoorden. En vooral as moeder zijnde heb je wel een extra woordje nodig, het komt allemaal op háár aan, de vader loopt er uit. . . .

Soms wachtte de doopvader bij den uitgang op de doopmoeder, maar regel was het niet.

Kees hield niet van die deftigheid en Nees was er niet op gesteld. Zij liep op haar eigen beenen en zou in geen zeven slooten gelijk lopen. Natuurlijk was er van „kinderbieren” geen sprake. Maar zonder een bakkie troost met een koekkie kon het niet aflopen. Het was toch altijd een heele gerustigheid voor een moeder als die dooperij maar weer achter den rug was. De vrouw, die het kindje gedragen heeft, rekende op een extraatje, ook al wordt zij voor haar dienende liefde met twee kwartjes betaald, want de pestoor zeit: „de heiligen moeten hun waslicht hebben”.

De gerustigheid van Nees was ditmaal verre te zoeken. Tante Dina bemerkte het wel, maar was zoo verstandig niet naar de oorzaak te

226

OCHTEND-SCHADUWEN

vragen. Een groot uur later arriveerde de doopvader weer onder eigen dak. En toen barstte de bom los.

„Nou, man, ik weet niet, wat *jij* ervan zegt, maar *ik* zeg, dat het een schandaal is. . . . is dat een behandeling van een moeder. . . . as onze dominee me zoo iets lapte, zou-die niet zoo makkelijk van me afkomen, dat verzeke ik je. . . . maar het zal me benieuwen, of de kerkeraad er nog wat van gezeid heb. . . . 't zal best op niks uitgedraaid zijn. . . . 't is vrouw Krom maar.”

„Mensch, hou maar op, ik ben tot me keel toe vol, as dat nou Griffemeerd is, mot ik niks meer van de Griffemeerden hebben. Ze zetten je publiek voor huichelaar. . . . as ze 'n mensch niet op z'n woord gelooven, laten ze het dan in je gezicht zeggen, maar om je nou tweemaal te laten antwoorden, dat loopt de spuigaten uit.”

Het was, alsof ze door den grond waren gegaan, toen ze wéér ja moesten zeggen, beleden zij elkaar.

„Daar zit Piet Punt achter, dat geloof ik vast,” zei Kees, en toen zei Nees, dat zij het ook geloofde. Maar as-t-ie weer op huisbezoek kwam, zouden ze hem aan z'n verstand brengen, dat ze zich niet voor kwajongen lieten gebruiken.

Tante Dina begreep, dat het voor haar de ure was, waarin haar woorden weinige moesten zijn. Toch kon zij niet zwijgen. „De Heere,” zoo sprak zij, „heeft al duizendmaal „Ja” tot ons gezegd en Hij wordt er niet moede van. Hij antwoordt dag aan dag, ook zonder dat wij Hem iets vragen. En 't is altijd goedertierenheid. Waarom zouden wij dan boos worden, als wij tweemaal geantwoord hebben bij den Doop.”

„Je moet jou niet rekenen, jij bent een veranderd mensch, jij weet, dat je kindertjes in den hemel zijn, maar dat is voor iedereen niet weggelegd. Een mensch, midden in de wereld, zoals ik en Kees, staat er anders voor.”

„We zijn van nature allen precies eender. God heeft ons allen bij den Doop gevonden, als in zonde en ongerechtigheid ontvangen en geboren, aan allerhande ellende, ja, aan de verdoemenis onderworpen, en daar heeft het jawoord van onze ouders ons niet van verlost, al hadden ze het honderdduizendmaal gegeven.”

D. HOGENBIRK Jzn.

Kees had geen ander bescheid bij de hand, dan dat-ie altijd gezegd had: 't is jammer, dat tante Dina geen man is, dan was ze vast dominee geworden.

Toen vlamde er iets in haar oog, en zij sprak: „Dan zou ik die moeders niet zoo zoetsappig behandeld hebben, die moeders, die de hoogheid des Heeren niet aanzien, maar Hem in 't licht gaan staan.” Deze vlam nu was een vlam van den ijver des Heeren, voor Wiens aangezicht een vuur is, dat in brand steekt en verteert alle gedachten des vleesches, al schijnen het vrome gedachten. En dat die vlam nu in haar oog was, kwam doordat dit vuur, dit liefdevuur, thans zeer heet was in haar hart. Want zij had genoten onder de preek, die haar ziel bekwaamd had, om meer dan te voren Gods Verbond en woorden als haar schatten gade te slaan. En van den Doop had zij ook genoten. Gods hooge hemelen hadden gedropen, zoodat haar versje weer bovenkwam: „Een milden regen zondt Ge, o Heer, op Uw bezwijkend erf'nis neer, om sterkte aan haar te geven.”

Toen de dominee thuiskwam, zijn vacantie volbracht hebbende, hoorde hij van de consternatie in den huize Krom. Hij zuchtte niet zoo zwaar als hij gewoon was te doen, wanneer hij donkere plekken zag. Want hij had in andere, grootere gemeenten gepreekt, met vele ontwikkelden en goed gesitueerden in haar midden. Hij had verwacht daar het licht te zien blinken in onbeperkte heerschappij. Maar er waren schaduwen, zelfs nog donkerder en grooter dan te Morsdael. De menschen nemen zooals ze zijn, dat moest hij leeren. Maar ook God nemen, zooals Hij is: een God, die de doodsschaduwen verandert in den morgenstond. Niet op menschen zien, maar op Christus, die het Licht der wereld is. En gelooven, dat wie Hem volgt in de duisternis niet wandelen zal.

Ja, dat was het: niet vóór het licht gaan staan, maar er achter — volgen, volgen.